

САНА ОЛОХ

Чурапчы улуунун хаһыата • ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫҢ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР • @sanaoloh

12+

2020 сыл
Ыам ыйын
22 күнэ
бээтинсэ
№ 36
(11691)

БЭЭТИНСЭ ҮҮТҮ ҮҮТҮ 22> СУБУОТА ҮҮТҮ ҮҮТҮ 23> БАСКЫҤЫАНЫҢА ҮҮТҮ ҮҮТҮ 24> БЭНДИЦИОНАЛЫК ҮҮТҮ ҮҮТҮ 25> ОПТУОРОНУУК ҮҮТҮ ҮҮТҮ 26> СӨРӨДӨ ҮҮТҮ ҮҮТҮ 27> ЧЭПНЭР ҮҮТҮ ҮҮТҮ 28>

Ыам ыйын 22 күнэ — Ньюкуолун күнэ!

ДЭС ТОМТОРУГАР САҢА МУОСТА

Ыам ыйын 21 күнүгэр Чурапчы нэһилиэгин «Чаран» ТОС уонна ДЭС түөлбөтүн ситимниир, Чурапчы күөлүн туоруур саҥа муоста үөрүүлээх аһыллыта буолла. Эбэрдэ тылы улуус баһылыга Андрей Ноговицын уонна Чурапчы нэһилиэгин баһылыга Владимир Сивцев эттилэр.

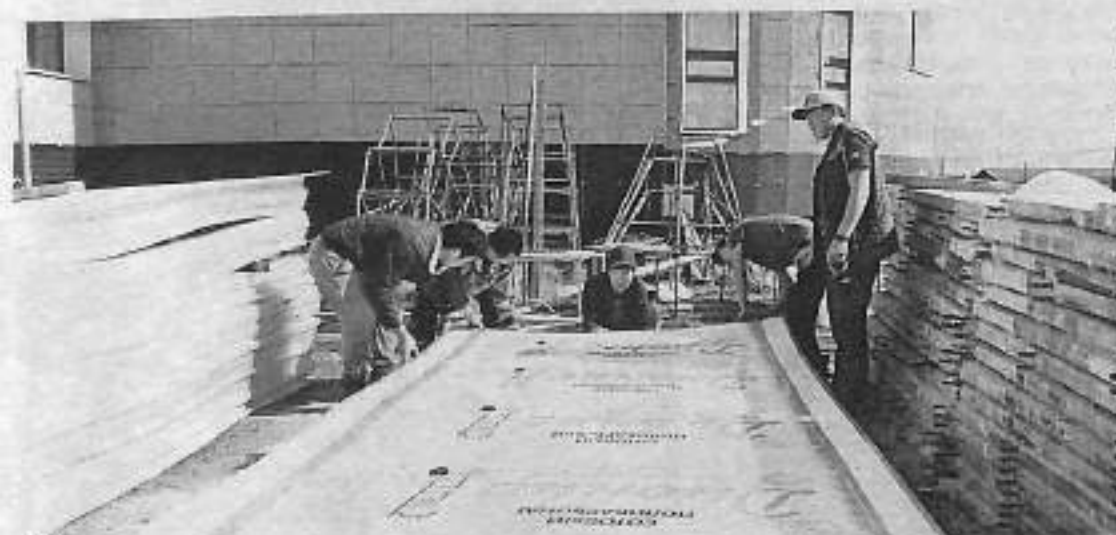
Чурапчы киинэ тобус томтордосунан биллэр. Олортон биридэстэрэ устуруйаба кирибитинэн, Атакылар дэриэбинэлэрэ, билингитэ ДЭС томторо буолар. Бу томтор устуруйата 1863 сыл ыам ыйын 15 күнүттэн сабаланаар. Билигин Дизельнэй электрическэй станция үлэтиир.

Чурапчы күөлүн туоруур муостанан күнүтэ ДЭС үлэһиттэрэ, түөлбө олохтоохторо сылдьаллар. Бу иннина турбут муоста эргэрэн, куттал суоһаабытыгар нэһилиэк дьаһалтата «Легион-проект» хампаанньаба бырайыак-сметаны онотторон, «Арсылан» ХЭТ муостаны тутан бүтэрдэ.

Чурапчы нэһилиэгин пресс-киинэ.

Пилотнай бырагыраама тэтимнээхтик сабаланна

Коронавирус пандемиятын этэннэ аһарар туһугар Чурапчы улуунун дьаһалтата нэһилиэгини тыа хаһаайыстыбатынан дьарыктанарга ыһыар. Хааччатыыр миэрэ кэмигэр дьизэ кэргэн дьарыктаах буолуутун, сибидэй бородууксуйанан хааччыллыгытын уонна дохуоттаах буоларын ситиһэр сыаллаах «Дьизэ» олор. Дьизэ кэргэн эканомикатын дьарыктан» дьизэ пилотнай бырагырааманы ыһыан, сайаапкалары хомууан сабалаата. Бырагыраама тобус хайысхалаах. Бу күнүгэр Чурапчы улуунун дьаһалтата бэйэ обуруотун ханатынарга анаан карбонат

матерыяаалыттан сайаапка быһыытынан Новосибирской куораттан тырааныспар ороскуотун уйууан туран, тэпилиссэлэри тизэйтэрэн абалла. Нэһилиэктер анал графигынан киирэн тэпилиссэлэрин ыппылар.

Чурапчы нэһилиэгэр 89 тэпилиссэкаппа. Бүгүнкүтүн сабалаан түнүтэ сылдьабыт. Сэттэ ТОС-ка тарҕатыахтаахпыт. Пандемия кэмигэр улуус дьаһалтата дьону манньык өйөөбүтэ олус үчүгэй, - дьизэ Чурапчы нэһилиэгин дьаһалтатын ычаты кытары үлэбэ исписилинэ Виктор Илларионов санаатын үллэстэр.

Бу уустук кэмгэ хас биридди ыал бэйэтэ обуруоттаах, кэтэх хаһаайыстыбалаах буолара хайаан да наада. Онон бу чөлүкэ сыанаба кэлбит, үчүгэй хаачыстыбалаах карбонат тэпилиссэлэри дьон-сэргэ үөрө-көтө ылла.

Билигин тутатына тизээн илдьэн, туруоран

кэбиһэбин. Чурапчы олохтоохторо аны күһүн өлгөм үүнүүнү ылаптарыгар баҕарабын», - дьизэ Чурапчы нэһилиэгин олохтооһо Николай Кузьмин баҕа санаатын тиздэр.

Обуруоптун аһа обурууттан кэлиитэ сүрдээх ыарахан уонна бу пандемиянан улахан дьаһ турда. Онон киһи бэйэтэ үүнэрбит обуруотун аһын сиэрэ үчүгэй, ону тэнэ интэргэлээх буоллаба. Бэйэбит күүскэ үүнэрэн оболорбутугар, сизтэрбитигэр сизтэри, биһиги, саастаах дьон, эдэр ыаллар эмиз улахан үүнүүнү ылаахпыт дьизэ эрэнэ санаабыт», - Чурапчы нэһилиэгин олохтооһо Дария Осипова этэр.

Уолсайа 313 сайаапка кирибиз. Бастагы баартыйаба 186 тэпилиссэ кэлэн түнүтилиннэ. Оссө 127 тэпилиссэ иккис партияба кэлэрэ күүтүллэр. Нэһилиэк баһылыктара анал массыыналарынан дьоннорун сакаастарын ылан тарҕаталлара улахан көмө буолар. Бу тэпилиссэлэр каркастара тимир уонна матерыяала карбонат буолан, өр сылларга сулууспалыа. Маны таһынан элбэх кыбартыралаах дьизэ олохтоохторо уонна чааһынай дьизэ, учаастага суох дьон Семен Новгородов аатынан Чурапчы орто оскулатын пришкольной учаастагына сиригэр тэпилиссэ туруорунан, обуруот аһын көрөр кыахтаныахтара. Быйылгы дьылга дьон хайдах үүнүүнү ыларьттан уонна сэнээрэриттэн эһиһиги сылга эмиз үлэһиһэхпит», - дьизэ улуус баһылыгына социальнай болгуруостарга солбууааччы Николай Аммосов иһитиннэрэр.

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ.

— ЭБЭРДЭ —

САЙЫЛЫК КҮНҮНЭН!

Саха Өрөспүүбүлүкэтин Ил Дарханын 2018 сыл сэттинньи 6 күнүнээби, 150 №-дээх уураабынан Ыам ыйын 22 күнэ – Сайылык күнүнэн биллэриллибитэ.

Самаан сайыммыт барахсан күөбүнэн чэлгийэн, салгынныын чэбдигирэн, ситэн-сигилээн турар кэмизэр сахалар былыр-былыргыттан сайылыкка көһөллөрө. Сааскы Ньюкулун бырааһынньыгын саламаат, алаады, кус этин сизэн көрсөллөрө. Сүөһүлэр, сылгылар күөх сирэмнэ, мэччирэннэ үктэнэн өлгөм үтү ыаталлара, уойаллара-тулсаллара.

Бу үтүө үгэс көлүөнэттэн көлүөнэбэ бэриллэн салбанар. Быыл улууспутугар 22 сайылык үлэлиирэ былааннаар. Итиннэ 2664 ынах сүөһү, ол иһиттэн 1149 ынах тахсыаба. Сайылыктар бары механизациялаахтар, үлэһиттэринэн толору хааччыллаллар. Элбэх ынах сүөһүнэн Болугур, Бахсы, Төлөй, Чыаппара, Одьулуун сайылыктара хабыллыахтара.

Сайылыктарбыт бары үлэһиттэригэр торбо күөх түптэбит буруота унаарарыгар, үрүн илэни үрүлүччү ыыргытыгар, чэгиэн-чэбдик сылдьан сайын барахсан илгэтин толору туһанаргытыгар баҕарабыт!

Чурапчы улуунун Тыа хаһаайыстыбатын управлениета.

— АЙЫЛҔА ХАРЫСТАБЫЛА —

ОЙУУР БАҔААРА ТУРБАТЫН ТУҔУГАР

Тыаны баһаартан
харыстаа

Саха Өрөспүүбүлүкэтин үрдүнэн Ыам ыйын 15 күнүттэн ойуурга баһаар турар кутталлаах сезона биллэрилиннэ. Бу туһунан АйылҔа харыстабылын министириэ Сахамин Афанасьев анал бирикээһи таһаарда.

АйылҔаба сылдьан уоту оттунуу, өртөөһүнү ытыы, дэлээнэ бөбүн-сыһын уматыы ойуурга баһаар барарыгар кутталлаахтарын быһыытынан бобуллар. Өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн бүгүнкү күнгэ 1 мөл. 68 тыһ. 366 гектар иэннээх ойуур пуондата баар. Ыам ыйын 19 күнүнээби туругунан барыта 4 ойуур баһаара регистрацияланна. Баһаардар Уус Алдан, Ханалас, Чурапчы улуустарыгар бааллар.

Биһиги улууспутугар Ыам ыйын 18 күнүгэр Хайахсыт, Чакыр икки ардыларыгар ГАЗ просекатыгар ойуур баһаара турда. Итини умуруорууга 15 киһи, 2 тизхиньикэ үлэһии сылдьаллар. 3 гектар сир локализацияланна (уот тахсыбат гына төгүртүлүннэ). Уот тахсар куттала суох гына умуруорулуннабына ликвидацияланыаба. Бу баһаары ыппыт киһи булунна. Уоту сэрэбэ суох туттууттан табыста. Эппитинэскэ тардыллыаба.

Былырын сайын улууспутугар 2 ойуур баһаара туран, 11 гектар сир умайбыта. АйылҔабыт быыл саас курааннаата. Тыллаах күннэр тураннар, ууллара - ууллара тонорон, уу кэлбэтэ. Ардах түһэ илик. Баһаар барар куттала улахан. Самаан сайын кэлбитинэн, айылҔаба тахсыы элбээбэ. Аһаас уоту туттартан сэрэхтээх буолуохха. Ийэ айылҔабытын харыстааһын — барыбыт иэспит.

Баһаар барбытын биллэххэ тутта ЕДДС төлөпүнүгэр 41-660, эбэтэр лесничествоба 41-594 биллэрин.

Алексей СЛЕПЦОВ.

— УТУӨ ХОЛОБУР —

Кэбээйи чурапчылар сквери сөргүтэллэр

Аба дойду Улуу сэриитин кэмизэр Чурапчыбыт дьонун-сэргэтин күүс өттүнэн Хоту көһөрбүттэрэ. Үгүстэрэ Кэбээйи улуунугар тийэн, сорохтор төрөөбүт дойдуларыгар төннөр суолу билбэккэ суорума суолламмыттара, сорохтор төннөн кэлэн, Чурапчылар сайдарын туһугар турууласпыттара, оттон сорохтор Кэбээйигэ хаалан олохторун оностубуттара.

Бу күннэргэ Чурапчыттан төрүттээх Кэбээйи олохтоохторо Көһөрүллүү кыттылаахтарыгар анаммыт сквери сөргүтүүгэ үлэни ыттылар. Бу туһунан кылгастык, биһир дойдулаахпыт, Кэбээйи улуунун кылаабынай бырааһа Иван Степанович Оконешиков төлөпүнөн нөһүө маннь кэпсэтэ.

Сэри сабана Кэбээйи оройуонугар көһөн кэлбит чурапчылар сорох өттө манна хаалан, ыал буолан, оҕо-уруу төрөтөн, олохторун оностубуттара. Билигин манна кинилэр сыдыаннара, үһүс-төрдүс көлүөнэ ыңчат үлэһии-хамсыы сылдьаллар. Онтон биһиги Кэбээйигэ 2018-2019 сыллартан үлэһии сылдьабыт. Ол курдук, мин бэйэм Мугудайтан төрүттээхпин, улуус баһылыгын 1-кы солбуйааччыта, Сылан нэһилиэгиттэн төрүттээх Александр Сивцев, улуус баһылыгын экономикаба солбуйааччыта, Мырылаттан төрүттээх Михаил Петров уонна киин баһыһам кэлэктиибэ буолан, Кыайы күнүн көрсө, биһир дойдулаахтарбытын кэриэстээн, кинилэр сырдык ааттарыгар сүгүрдүйэн, Көһөрүллүү кыттылаахтарыгар анаммыт сквери хомуйдубут,

суругун-бичигин тулсаран бизэрдибит. Бу сквери сайыннарыга былаан элбэх. Пуонда тэрийэн, сана сквер бырайыагын онорон тутар улахан баҕа санаалаахпыт.

Дойдубутун кытта сибээһи быспалпыт. Былырын Кыайы күнүгэр Чурапчыны кытта быһа эфиргэ тахсыбыппыт. Маны таһынан Чурапчы эдэр ыңчатын кытта ыкса сибээһи олохтуур баҕалаахпыт. Биһиги Чурапчы эдэр ыңчата патриоттуу санаалаабын, олоххо көхтөөбүн уонна чөл олобу өрө тутарын биһирээбит, сыаналыбыт. Быыл биһиги улууспутугар Доруобуйа сылынан биллэриллибитэ. Онон Чурапчыттан эдэр быраастар «Харысхал» уонна чөл олобу өрө тутар «Сарыал» түмсүүлэри ыныран, төгүрүк остуол ыһтар былааннаах этибит да, билигин баһаанынан кыаллыбата, ол эрэри сыл бүтүөр диэри көрсүөхпүт диэн эрэнэбит.

Түгэнинэн туһунан, биһир дойдулаахтарбытын, баҕалаахтары өбүгэлэрэ сылдьыбыт Кэбээйи улуунугар кэлэн ыалдьыттылларыгар ынырабыт.

Кэпсэттэ Елена МАКАРИНСКАЯ.

ӨЛГӨМ ҮҮТҮ, ЭМИС ЭТИ ДЭЛЭТИЙГЭ

Бүгүнгү нүөмэргэ -- Арыылаах нэһилиэгэ

Төрүт дьарыгы өрө тутан

Былыргы ыаллар алаастарынан, үрэх бастарынан биридилээн быланан олорор кэмнэригэр икки аңаар – үс тыһыынча кэриҥэ сүөһүнү тутан, итэн-аһатан олорбуттара. Итинчэ ахсааннаах сүөһүнү, биир очко сылгыны нэһилиэк сирэ-утаа толору аһылыгынан хаачыйар этэ. Ол кэмгэ өбүгэлэрбит кыһынын кыараҕас хотонно баайыны тулуйумтуо, сотору ситэр төрүөхтээх, бор аһылыктаах, хойуу үүттээх саха сүөһүтүн ордук бийирээн иитэллэрэ. Холбошуктааһын сабаланыар диэри биридилээн ыаллар сүөһүлэрэ ханнык да булкааһа суох саха ынаҕа этилэр. Сүөһү иитиитинэн барыстанан, баайдык туттук олорбут сэнэ, баай ыаллар нэһилиэккэ бааллара. Онук былыр 18-с үйэ бүтүүтүгэр Инэрчэ кинээс 300-чэ, 400-чэ, онтон 19 үйэ ортотугар Дьегүүсэ Сэрэмээт онноолор элбэх, 20-с үйэҕэ Авксентий Барашков, Александра Барашкова (Баспыра), Анна Сыромятникова элбэх сүөһүлээн, кыһынын алаастарынан, сайынын сайыллыктарынан, күһүнүн отордоон, уугуйан олохсуйбуттара. От үүммэтэх дьылыгар куеп хомуһунан, эрбэһининэн, хатын былабынан кыра очко эбэн сыл таһаараллара.

Бастакы колхозустары тэрийи, нэһилиэккэ холбошуктааһыны тэрийи бастаан 1929 сыллаахха «Кыһыл суһаһыт» артыалы тэрийииттэн саҕаламмыта. Артыалы тэрийээччилэринэн Н.Н. Потапов, Барашков Г.Е. (Дадьк Хабырыппа) этилэр. Артыал бастаан уонча үлэһиттээх. Бэйэтин күүһүнэн солосхун солосон, бурдук ыһынар, сүөһү-ас тутар кыаҕа суох буолан, сылтан эрэ ордук кэмгэ дьаһана сылдьыбыта. Онтон бөдөһүсүөн, табаарыстыба диэн (ТСОЗ – товарищество по совместной обработке земли) тэрийимиттэрэ. Ону Р.Я. Сыромятников, К.М. Винокуров уонна нэһилиэк бастакы комсомолецтарыттан биридэстэрэ Д.Т. Карсанов көбүлээбиттэрэ. Манна сүннүнэн комсомолецтар кирибиттэрэ, онон «Комсомол» колхоз диэн ааттаммытара. ТСОЗ тен салҕанан, «Олох оноһуута» уонна «Комсомол» колхозтар тэриллэбиттэрэ.

1930 сыллаахха бастакынан «Олох оноһуута» колхоз Балык Хатарбыт алааска киннэнэн тэриллэбитэ. Сирдэрин уопсай инэ 1022 гектар этэ, ол иһиттэн оттонор хoduна инэ – 477 га, бурдук сирэ – 106 га, мэччирэнэ – 439 га. Колхоз салайааччынан Р.Я. Сыромятников, К.М. Винокуров хаалбыттара. 1031 сыллаахха Уһун Өлөн диэн алааска киннэнэн, «Комсомол» колхоз баар буолбута. Колхозу М.И. Попов – Тырылаа уонна комсомолецтар С.Г.

Барашков, Д.Т. Карсанов – Мохоолук баһылаан көһүлээн тэрийбиттэрэ.

1932 с. нэһилиэккэ саамай кыра «Сана олох» колхозу Илин Үрэх 12 ыаллара түмсэн тэрийимиттэрэ. Колхоз кининэн Баайаҕа үрэхтэр турар Сылдырыкы диэн сир талбыттара. Колхозу Е.С. Борисов уонна П.Д. Барашков – Маамый олохтообуттара. Колхозка кириигэ ыаллар лаай төлүүлэрэ – көлөнөн, сүөһүнэн, туттар сэбинэн-сэбиргалинэн кыттыһаллара. Кыһынын дьукаахтаһан, мастарын-муустарын кыттыһан булуналлара. Кыаммат, дьадаһыаллар холбошуктааһыны улгүмүкүлүмүттэрэ.

1939 сылтан саҕалаан, «Комсомол» уонна «Олох оноһуута» колхозтар сирдэрэ-уоттара кууран – хатан, аһына туран, от, бурдук үүммэт буолан барбыта. Кууран саҕаламмыта, 1941 сыл сааһыттан ардах түспүтүгэр, кууран ордук күүһүрбүтэ. Колхозтар сүөһүлэригэр от тийбэт буолан үүтүнэн, этинэн иитиллэн олорор үгүс ыал сүөһүлэрин элэр кутталламмытара. 1942 сыллаахха бу икки колхоз көһөрүгү түбэспиттэрэ. «Сана Олох» колхоз Кэбээйигэ көһөрүгү 30 хаһаайыстыбатыгар 94 киһилээх. Олортон 50 киһи үлэлиир кыахтаабынан абыллар. Онтон атыттары оҕолор, кырдыастар этэ. «Олох оноһуута» колхоз Эдьигээнэ балык булдулар көһөрүлүбүттэрэ. Бу кэмгэ колхозка 49 ыал, оҕолуун-уруулуун 132 киһилээх. Икки колхозунан 56 хаһаайыстыба, 161 дууһа көһөрүлүбүттэрэ. Көһөллөрүгэр, бэйэлэрин кытта илдьэ баралларыгар, 32 ынах сүөһүнү, 17 сылгыны көнүллээбиттэрэ. Көспүт колхозтартан 26 киһи, ол иһиттэн 14 оҕо хоргуулан, тонон өлөн, Кэбээйи, Эдьигээн сирдэригэр хаалбыттара. Мизэстэ хаалбыт «Комсомол» колхозка да олох наһаа бэрдэ суоҕа. Барыта 24 киһи, ол иһиттэн 6 оҕо хоргуулан өлбүттэрэ. Хоту көспүт икки колхоз хаһаайыстыбалара 1944-1946 сылларга эриллиэн кэлэн, «Комсомол» колхозка холбоһон, үлэһэн-хамсаан барбыттара. Ол курдук, «Комсомол» колхозунан 1964 сылга диэри олорбуттара. 1964 сылтан «Субуруускай» колхоз Кытаанахтаабы отделиенин биригээдэтинэн, 1974 сылтан «Чурапчы» колхоз тэриллэн, бу колхоз Кытаанахтаабы отделиенин үлэһэбиттэрэ. Туһунан колхоз отделиенига буолан үлэлииргэ, нэһилиэк производственин, социальной эбийэстэрин тугууга Егор Егорович Борисов бастакы управлющай буолан туран, олус кыһамнылаахтык, таһаарылаахтык үлэлэспитэ, үлэ-

хамнас биллэ сэргэхсийбитэ.

Управлющайдарынан үлэлээбиттэрэ: Егор Егорович Борисов, Владимир Михайлович Ядрихинский, Николай Петрович Чинигинаров, Конон Егорович Беляев, РСФСР соц. куоталаһытын туйгуна, ычат наһаабынныга, ыанньыксыт Алексей Степанович Варламов, оройуон, колхоз 6 төгүллээх чөмпүүөн ыанньыксыта, «Бочуот знага» уордун кавалера Михаил Иннокентьевич Иванко, бастыҥ сүөһү көрөөччү, «Бочуот знага» уордун кавалера Мария Устиновна Данилова, оройуон, колхоз чөмпүүөн ыанньыксыта «Бочуот знага» уордун кавалера Ульяна Еремеевна Макарова, бастыҥ үлэһэч ычат сүөһүнү интенсивэй уотуу маастара Николай Николаевич Демьянов, «Чөмпүүөн осеменатор» Иван Афанасьевич Попов, ыанньыксыттар Мария Петровна Леханова, Варвара Алексеевна Сивцева, Екатерина Семеновна Сыромятникова, Мария Константиновна Варламова, Елена Михайловна Барашанова, Октябрина Пантелеймоновна Миронова, Мария Михайловна Хонотова, Галина Гаврильевна Григорьева, Мария Иннокентьевна Демьянова, сүөһү көрөөччүлэр Николай Титович Захаров, Егор Романович Андреев, Прокопий Павлович Потапов, Николай Миронович Попов, тиэхиникэ үлэһиттэрэ Иван Романович Сыромятников, Михаил Михайлович Барашанов, Роман Васильевич Каженин, Иван Дмитриевич Барашков, Кэһээри Пантелеймонович Барашков, Василий Семенович Попов, Иннокентий Иннокентьевич Барашков, Николай Романович Барашков, Леа Пантелеймонович Потапов, Анатолий Петрович Каженин, Роман Семенович Аянтов, Прокопий Егорович Новгородов, Иннокентий Васильевич Каженин, сылгыһыттар Петр Петрович Манасытов, Дмитрий Дмитриевич Портнягин, Андрей Петрович Манасытов, Николай Егорович Борисов, Николай Михайлович Петров у.д.а.

1991 сылтан колхоз ыһыллан, отделение үлэһиттерин мунньахтарынан, «Арыылаах хаачахтаммыт эппиэтинэстээх табаарыстыба» (ХЭТ) тэриллэбитэ. Ити курдук, уларыта тутуу бастакы сылларыгар «Арыылаах» ХЭТ үлэтин тэтимнээхтик саҕалаан баран, 1994 сыллаахха холбоһугун тохтотон, атын көрүгүнэн дьаһанаарга быһаарыммытара. Биридилээн дьон, сүннүнэн аймахтарынан кыттыһан баһынай хаһаайыстыбалары тэрийи саҕаламмыта. Бастакынан Н.Р. Сивцев «Кэскил», Н.Е. Борисов «Көлүйэ» хаһаайыстыбалары тэрийимиттэрэ. Биридилээн уонна баһынай хаһаайыстыбаларга оттуур сир тунэти, өбүгэ үгэһин сэргүтэн, сиргэ-дойдуга хаһаайыныы сыһан саҕаламмыта.

Тыа хаһаайыстыбатын бүгүнгүтэ

Арыылаах нэһилиэгин инэ – 360000 кв. метр. Нэһилиэккэ барыта 419 киһи олорор. Тыа хаһаайыстыбатынан 7 баһынай хаһаайыстыба 48 чааһынай ыал, оскуола подсобнай хаһаайыстыбата сүөһү, сылгы иитиитинэн дьарыктаналлар. 30 чилиэннээх «Арылаах» ЖСПК 2009 сылтан үүт тутуутунан дьарыктан үлэлиир. Оттуур хoduна инэ – 2015 га, мэччирэн сирэ – 40 га, бааһына сирэ – 62 га.

Сүөһү ахсаана 2020 сыл тохсунуу 1 күнүгэрэ туругунан, 743 төбө. Ол иһиттэн ынаҕа – 284 төбө, сылгы – 872, бизэ – 645, сибинньэ – 33 төбө, куурусса – 165 төбө. 2019 сылга сүөһү тарууэ 203 төбө, 73 %, сылгы төрүүэ 479 төбө, 82 % тэннэстэ.

2019 сыл түмүгүнэн үүлүт былаана – 265 туюнна этэ. Онуоха 280 туюнаны туттаран, былааммытын 105.9 % толордубут.

2020 сылга үүт былаана – 307,57 туюнна. Маныаха 4 ый түмүгүнэн үүлүт былаанын 120 % толорон иһэбит. Бу былырын бачаҕа ыабыт үүлүтүтэн 10,800 үрдүк көрдөрүү. Билигин арыы сыаҕа үлэһэн, үүлүтүн туттара олоробут. Билигин күнүгэр үүт – 764 киһиэ тэннэһэр. Ааспыт күһүн барыта 13 сүөһү этин «Чурапчы» ТХПК нөҕүө туттардыбыт. Быыл саас Хатаастаабы сибинньэни иитэр комплекстан 37 сибинньэ оҕотун адалан нэһилиэгиньэ тарбаттыбыт.

Сайын Дулаа сайылыка «Көлүйэ» баһынай хаһаайыстыба (сал. Николай Николаевич Борисов) таһсан сайылыр. Онно барыта 45 ынаҕа, 38 ыйройи таһаарда.

Оттуур хoduна инэ – 2015 га, мэччирэн сирэ – 40 га, бааһына – 62 га.

2019 сылга 1661 туюнна от бэлэмнэнэн, былааммытын 103 % толорон, кыстыкка 1743 туюнна оттоох этибит. Бааһынай хаһаайыстыба – 615, чааһынай – 1128 туюнна, подсобнай – 8 туюнна. Быылгы кыстыгы этэннэ туораатыбыт. Үһэз Дьаһы, Халыма улуустарыгар барыта 75 туюнна оту атылаатыбыт.

Быылгы кыстыкка икки сана хотон тутуллан үлэҕэ киридэ. Дмитрий Иванович Захаров салайар «Кугас» баһынай хаһаайыстыбата 100 төбөгө аһаан сэндиһи панелынан туттарбыт хотон уонна Дулаа сайылыка Николай Николаевич Борисов салайар «Көлүйэ» баһынай хаһаайыстыбата аныгылы матырыйаалынан 70 төбө ыанар ынах турар каркас хотонун ситэрэн киллэрдилэр. Бу хотоннору «Дьиз кэргэн граныгар» кыттан тутунулар.

Саха Өрөспүүбүлүкэтин Бырабытылаһыбатын 2016 сыл от ыйын 21 күнүгэрэ 809 №-дээх дьаһалыгар олохуран, ыанар ынаҕы элбэтэр сыалтан сүөһү атылаһаһыгар 1 мөл. суумалаах субсидия көрүлүн, Амма улуутун «Болугуур» кэспэрииттэн 12 тингэһэ атылаһыллан кэлбитэ. Ол сүөһүлэрбит төрөөн, былырын бастакы төрүү – 12 тингэһи сүөһү ииттиэн баҕалаах эдэр ыалларга тунгэтибит. 2018 сылга нэһилиэгиньэ тыа хаһаайыстыбатынан дьарыктаах буолуугу 1 мөл. суумалаах субсидия ылары ситиһиппит. Быыл тыа хаһаайыстыбатын министристибэтэ тарйар куонкуруугу кыттан гран ылан, Кыһылы 75 сылыгар аналлаах сивери тутан олоххо киллэриэхтээхпит.

Сыллата сүөһүбүт ахсаана кыччаан илэрэ бэллэстэнэр. Сүөһү аһыаһынын биричиинэтинэн саастаах дьон кыйбат буолуулары, эдэр ыаллар, оҕолор бу дьарыкка хото ылысбаттара буолар.

Нэһилиэккэ 3 эдэр дьон бааһынай хаһаайыстыбаны тэрийэн үлэлиир-хамсыы олороллор.

Николай Иннокентьевич Барашков 2013 сыллаахха «Эдэр фермер» граны ылан, сылгыны, сүөһүнү ииттэн саҕалаабыта. Чолпулаахха сылгы баазатын туттан кирибитэ. 2018 сылга Тийи Көлүйэзэ "Уһук Илин кыстарынан" сирьэһэн, 100 төбөгө аһаан дьизлээх, гараастаах, баанньыктаах, сылгыларын хаайар күрүөнү-хаһааны туттан быыл күһүн олоххо киллэрдэ. Билигин сылгыны ахсаана – 135 төбө, бизэ 108 төбөгө тэннэстэ, сыл аайы борсоосу атылаһан откормаҕа иитэр. Быыл 45 сүөһүнү кыстатан турар. 2019 сыл түмүгүнэн 15,118 туюнна сылгы, сүөһү этин туттарда. Ааспыт сайын 98 туюнна оту оттоон, сыл таһсар отун булуумута. Хаһаайыстыбатыгар 1 МТЗ 82, 1 Т-40, от охсор, муньар, пресподборщик ыһыан, инникитин да күүсэ ыһсан үлэлиир былааннаах. Эдэр ыал ИЖС бырагырааманан дьиз туттан, 2013 сыллаахха кирибиттэрэ, үс оҕолохтор. Николай 2016 сылтан нэһилиэк Сэбэтин дьокутаатынан талыллан үлэлиир. Нэһилиэк уопастыбаннай, ыспартыбынай олоҕор көхтөөхтүк кыттар, үлүүс, нэһилиэк ытар араас тэрээһиннэригэр устуонсар быһытынан биллэр.

Николай Ксенофонович Демьянов. 90-с сылларга Дойду үрдүнэн ыһыллыы-тобуллуу саҕаламмыта. Колхоз салгы үлэлиир кыахтан тахсыбыта. Онон дьон быры, ким хайдах сагырынан, үлэ булунарга күүсүлэбиттэрэ. Дьэ, ити кэмгэ бизэ биригэ төрөөбүт Демьяновтар субэһэн «Үрэх Үнүр» диэн бааһынай хаһаайыстыбаны тэрийимиттэрэ. Аймахтылар уонна сыл устата биер санаанан сүөһү сылгы ииттэн олорбуттара. Онтон кыахтарын ыһыан баран, тус-туһунан барбыттара. Билигин Ксенофонт Николаевич кыра уола Николай аҕатын туйаҕын хатаран, 2014 сыллаахха «Эдэр фермер» гранна тиксэн, Үнүр үрэххэ сылгы иитиитинэн дьарыктанар. Быылгы кыстыкка 85 төбө сылгылаах, онтон бизэ – 68 төбө. Ааспыт саас 54 кулуну ылан, дьыалабыай тахсыта 82 % тэннэстэ. Николай салгы үлэлиир-хамсыыр. «Дьиз кэргэн фермата» гранна кыттан, көрдөрүүтүн өссө тулсарар былааннаах. Былырын күһүн ИЖС бырагырааманан икки этэстээх дьиз туттан кирибитэ. Кэргэнэ Светлана Михайловна – олохтоох ууһууан иитээччигэ, кыыстара Сайаана – дьыосаат иитиллээччигэ. Ааспыт сайын фермердэргэ аһааммыт өрөспүүбүлүкэтээҕи ыһыах күрүсү дьиз кэргэнинэн кыттан үгүс мизэстэ буолбуттара. 2016 сылга нэһилиэк Сэбэтин дьокутаатынан талыллыбыта. Уус-уран көрүү көхтөөх кытаачыта, сыанаттан түспүт ырыаһыт.

Роман Романович Сивцев 2014 сылга «Эдэр фермер» граныгар тиксэн, 50 сүөһү кириэр аныгылы матырыйаалынан хотонун туттан киллэрибитэ. Эбии сүөһү атылаһыта. Билигин барыта 50 төбө сүөһүлээх, 25 ыанар ынахтаах. 2019 сылга 45,219 туюнна үүтү 4,654 туюнна эти туттарбыта. «Тыа ыла сүөһүлээх эрэ буоллабына олорор» диэн санаанан салайтараллар. Күн бүгүн 13 ынах төрөөн, үүттэрин арыы сыаҕа туттаран эрэллэр. Хаһаайыстыбатыгар 1 МТЗ тыраахтардаах, охсор, муньар тиэхиникэлэрдээх. Ааспыт сайын 60 туюнна оту оттоон сүөһүлэрин сыл таһсар отторун бэлэмнээбитэ. Сивцевтэр – 4 оҕолох эдэр ыаллар ИЖС бырагырааманан 2015 сылга дьиз туттан кирибиттэрэ. Дьизлэрин таһыгар ооруот аһын арааһын олордоолор, оҕолорун битэминнээх аһынан сылы эрчиһи аһаталлар. Саас аайы сибинньэ оҕотун иитэллэр, оҕолор сайынын ыйрай көрсөн, ынах ыһаан көмөлөһөллөр.

Арыылаах нэһилиэгин дьаһалтатын тыа хаһаайыстыбатын испислиийэ.

Сыһыарыны бэлэмнээтэ Анна ЗАХАРОВА.

ЧУРАПЧЫ - УСПУОРТ ТУОНАТА

Чурапчы улууһун успуорка салаатын "Саҥа олох" хаһыакка тахсар анал сыһыарыыта

Хатыламмат хамсаныылардаах тустуук этэ

сайдыйлаах, айылбаттан түргэн хамсаныылаах уонна сымса буолан, тустуулар эрэ тустар киһитин туругун тутта билэр уонна «баран иһэр» сириг диэки биризмэтигэр албас онорон ытан иһэрэ. Бэйэтигэр айылба анаабыт күүһүн сөпкө аттаран туһанар, бу албаһы онорорбор баҕа күүс наада эбит диэбит курдук, аһара тардан баран, көрдүү сылдьыбат гына, ыҥа-бобо тутпаха, маҕыйа-маҕыйа тардыбаһа, холосон көрөн тустарыа.

Наһаа улаханнык тиритэр-хорутар гына тренажерга эрчиллибэт киһи этэ. Ол онугар тустуука наадалаах күүһү көбүртэн ылааччы. Дьарыкка 57 киһилэттэн саҕалаан, 82 киһилэттэх тустууктары кытта тэннэ аныһыан тахсааччы. Икки-үс чаастаах дьарыгы холкутук туйуулааччы. Дьарыктанар уопаттарын шунгаларынан, ньороктарынан, переводтарынан хайа да диэки кыһан хамсаабат гына онортоон кэбиллэрэ. Кэнниинэн бэйэлэрин кыахтарыгар эрэллэрин сүтэрэн, сапсыан баран көбүртэн куотар түбэлтэлэрэ эмиз

«хачыгыратар» киһи буолан биэрэр. Баҕаай онук чэпчэки кирииллээх-тахсыылаах тустуук этэ. Кыһыта баар, олус үчүгэйдик хоннох аһыгар алэс гынан кириэн баран, төннөн тахсан хаалар, онтон эмиз бу бытас гына түһэр. Быһатын, куоска кутуйабы кытта ооньуу сылдьарын курдук тустар этэ. Сорох тириэньэрдэр ону сонно сөбүлээбэт быһыылаах этилэр. Кинилэр албас оноһулунна да, хайаан да түмүктээх буолуохтаах, кырата баалы ыһахтаахсын диэн өйдөбүлгэ үлэлэтэллэрэ.

Ол онугар туораттан көрө олорор тустууктар олус сөбүлээн, тартаран, кини тустуутун абылларан ылларан, туста туруука кириэн, тэннэ бырахса олорор курдук буолалаччылар.

Дэ, арай биэр бээтинсэҕэ халсыһылар күн хайа эрэ саха уола Борис Базаевы «обивтаан» туһарда. Уол албаһа олус үчүгэйдик табылына. Билэргит курдук, «обива» икки эрэ барыйаанаах албас: бэйэн чыыстай барыһын, эбэтэр киһин ыраастык түһэр. Бу албастан куоппун суоһун кэриэтэ буолуо.

Тириэньэрдэр «луу-һаа» буола түстүлэр. Уолбут тириэньэрэ өрө көтө түстэ: «Молодец, мужина! Так держать!» — диэн уокка арыһыны быраһан биэрдэ. Базаев дьарыкка очукуону да мээһэ биэрбэт киһи, буолан-хаалан турбат дуо? «Мельница» үһһэ мельница, икки атааха тобуктаан кириэн өрө баһан таһааран быраһар. Партерга түһэрэн баран, илиитинэн атаһынан ыра тардан («растяжка») баран сытар. Сатааха, биризмэни көрөр тириэньэрдэр уолу

«үөрэттэрэ» таарыйа, халсыһыны уһатан биэрдилэр быһыылаах. Ол аайы Бадаай туораттан көрөн олорон ыһыһынан сирэйин хаахалана-хаахалана алпарастыыр.

Ити кэнниттэн уолбут хас да бээтинсэни көтүлүтэ. Бадаай Борис Базаевтыын күрэхтэһиһэ хайдах тусталларын биэрдэ да көрбөтөбүм гынан баран, ыйыттааха сэмэйдик: «Тэн собуспут», — диэччи. Ол гынан баран, Тимур Сокаевтыын дьарыктанарын ордороччу. Анараан-һыта 68 киһилэ тустуук диэтэххэ, киһини «аамчылаан» собус тутар-хабар, дьарыктанарга үчүгэй спарринг-партнер этэ. Аны санаатааха, сахалар түргэнэрин, сылайбаттарын сөбүлүүр буолан, бэйэтэ эмиз туста сыллаах-соруктаах дьарыктанар эбит. Очолорго илиини баайан, тутуһан тустар тустуу саамай сайдан турар кэмэ этэ. Манча өссө «швунгалаһынар», төбөнү былдыан баран тустууну эбэн кэбис. Иннэ гынан, күүс өттүнэн кыахтаах, тобус мүнүүтэ устата сылайбака, күүстэрин сүтэрбэккэ үлэлиир тустууктар күнүүлүлэрэ.

Бадаай төһө да элбэх аан дойду икки ардыларынаабы турнирдарга кыайдар, Бүтүн Союуустаабы күрэхтэһиһэри ыарырытар этэ. Ол бириччинтэн бары кыһыһыга наадалаах хаачыстыбалар тэннэһэн турар кэмнэригэр, кыра да орду физическэй күүс оруула улаатан тахсарынан быһаарабын. Күүһүнэн арыый да 6-7 киһилээх баһыйтарара финал диэки чугаһаан истэбин аайы улахан оруулу ооньуура. Ол кэмнээҕи 62 киһилэ күүстээх тустууктарынан Б. Базаев, А. Зера, Ю. Королев, В. Гальвас, А. Мыдик, В. Арнаутов, В. Чертков, И. Кулешов, С. Ефимов, А. Мишуров у.д.а. бэйэлэрин тустууларыгар киллэрдэхтэринэ, кырата баалы ылан баран араһар дьон этилэр.

Василий Константинов Дьоккуоскайга, арааһа, 1978 с. кэлбитэ быһыылааба, Университет күрэхтэһиһигэр 62 киһилэ тустан холкутук бастаабыта. Онно комментатор, СССР успуордун маастара Николай Босиков: «Албаһа элбэһинэн, тустара сымьыһынан кими да киһилээбэтэ», диэн саамай сөпкө сыана быһыта. Ити күрэхтэһиһэ аатыран туста сылдьар маастардар Николай Коркин 2-с, Валентин Константинов 3-с буолбуттара.

Онтон кэнники наар 68 уонна 74 киһилээргэ тустар буолбут этэ. Москвада тустуутун биэр дойдутаахтарыгар ити университет аһаас эрэ

көрдөрбүт буолуохтаах. 1980 с. Н.Н. Тарский бириччингэр 68 киһилээх уопаттары кыайарын кыайыта гынан баран, кини ыйааһына буолбатаба биллэр этэ. Айылбаттан талаана уонна тустууну билэрэ бэрт буолан, 1984 с. диэри өрөспүүбүлүкэ иһигэр буолар ханнык баҕарар күрэхтэһиһи мистэлэлэр этэ. 1980 с. мин Дьааһыга, кини Бүлүүгэ баран хаалан, кэнники билсибэт да курдук буолбуппун.

Бадаай тустууга ситиһиһин чуолкайдыр билигин уустук собус буолуо, арай грамоталара, дипломнара дьонугар баар буоллабына эрэ. Очолорго наһаа ким да грамотаны мунньуунан дьарыктаммат кэмэ быһыылааба. Соробор кыра күрэхтэһиһэр гизинэрэ раздевалкада да хаалар кэмнэрэ этэ. «Бу мэтээлим, бу грамота» диэн ким да аҕалан көрдөрбөтө.

Москвада үөрэнэр, тустар сылларбар биэрдэ да Бадаай, Виктор Никитин, Василий Алексеев, Петр Березкин, Юрий Андреев у.д.а. тустууктар кыайыһыларын сууһаныһаахыспытын, аһабыһытын-сизбиллэһиһин олох өйдөөбөппүн.

Коркин уопаттара хайаан да кыайыахтаахтарын курдук кэмнэр этилэр.

Убайыт Роман Михайлович наҕараадата дьыһтигэр орон аһыгар дьааһыка дуу, эргэ чымадаанга дуу сытар буоллааччы. Ону ылан көрөр этибит, онносор олимпийскай мэтээллэрэ истизинэҕэ ыйанан турбаттар этэ, билиги да ону дьиктиргин санаабат этибит.

Кыраныһса таһыгар тахсарыгар дьыһтин күлүүһүн Бадаайга хаалларар этэ, хас да буолан өһно хоно барааччыбыт. Ол дьыһэ олимпийскай призер Роман Михайлович биэр табаарына Геннадий Страхов олорор этэ, ол кириэн көрөн тахсааччы.

Бадаай Добордуу гармыйалар күрэхтэһиһэрин икитэ кыайыт курдуу өйдүүбүн — Венгрияда уонна Монголияда.

1976 с. Монголияда ЦСКА уопаттара барытара, Бааска мизэ бэлэхтээбит хаартыската ону тустуулар курдук. Хаартыска кэннигэр «Кунду доброй Боеккэ бэлэхтиһин. Быраатын-Бааска Көстөкүүнү, Москва куорат Гостиница «Спорт» Лужники. 15.04.1976 с. Билигин баран маастары топороргор баҕарабын уонна баҕарабын успуорка улахан ситиһиһэри». Мастер спорта уонна илии баттаабыт.

Ити кэмгэ иккин Москва сфордарыгар биэргэ сытар кэммит этэ, Мин «Трудовые резервы» сойууһугар Николаев куоракка барыахтаахпын, Бадаай атын улахан күрэхтэһиһэ бэлэмнээр этэ.

Бадаайы Сэбизскэй Союус Сэбилленилээх күүстэригэр хаста да мистэлэлэспит курдук саныһыбын, кытталлара булчутулаах буолара, хамнастар уонна суумардэммит хамаандаба кириллэрэ онтон лаппа тутулуктаах быһыылааба.

Бааска күрэхтэһиһэ бардабына, хайаан да тох эмэ кэһиллээх кэлэрэ, дьону үөрдэ сылдьарын сөбүлүүр уол этэ.

Көһүл тустуу чабылхай талаана, улаханньык ыҥа тутар, өрө көтөдөр күүһэ да суох киһи аан дойдутаабы турнирдары кыайан сөбүн, бэйэтин тустар тиэхиникэтин энкилэ суох чоңуһуун көрдөрбүт Василий Константинов чабылхай кыайыһыларын Корея, Венгрия, Польша, Монголия тустууну таптааччылара эбэрдэли көрсүбүттэрэ, ыһтыларын таһыммытара. 1974-1977 сс. Сэбизскэй Союус Сэбилленилээх күүстэригэр биэр саамай күүстээх тустууктара буола сылдьыбыта.

Василий Константиновы тириэньэрдэр Николай Михайлович Давыдов, Дмитрий Петрович Коркин үөрэппит үөрэхтарин үчүгэйдик ыһыммыт уонна тустар буочара хатыламмат тустуугунан сыаналыһыбын.

Норуока «суустэ истибиттээхэр биэрдэ көрбүт орду» диэн этэллэрини, Василий Константинов-Бадаай тустарын биэрдэ көрбүт киһи умнубат.

Сахаларга көһүл тустууну уокуустуба таһымыгар таһаарбыт, туста буочардаах тустуук син элбэх. Олортон биэрдэстэрэ Василий Васильевич Константинов — Бадаай Бааска буолар. 67-с сылын орто дойдуга олоробун да, көбүөргэ иккис Бадаайы көрө иликпин.

Петр ПОРТНЯГИН, СӨ үтүөлээх тириэньэрэ.

Сыһыарыһы бэлэмнээтэ Семен ЖЕНДРИНСКЭЙ.

Амма тустууга оскуолата 1970-с сылларга Дмитрий Петрович Коржинна элбэх талааннаах оҕолору үөрэттэрэ ытан турар. Ол — Николай, Иван, Прокопий Захаровтар, Садот Стручков, Василий Уваров, Алексей уонна Дмитрий Пахомовтар, Николай Назаров, Юрий Цыкунов, Афанасий Афанасьев, Ефрем Ефремов, Михаил Скрыбин, Афанасий Аргунов, Василий Константинов, Виктор Никитин, Петр уонна Иван Неустроевтар, Руслан Попов, Николай Иванов, Михаил Сибиряков, Александр Софронов, Семен Яковлев уонна да атыттар.

1977 сылга диэри Коркин оскуолатыгар барыта 40-тан тахса Амма ыччата барыта. Кинилэр бары өрөспүүбүлүкэ иһинэн буолар турнирдарга мистэлэлэр этилэр. Амматтан күүс өттүнэн бэлэмнээх оҕолор кэлэччилэр. Көбүөргэ сылайбаттара-элэйбэттэрэ, тириэньэр сорудаһын толоруластара, үөрэхтэригэр кыһамнылаахтара, бэрэздэттэрэ үчүгэй, атын оройуон оҕолоруттан биэр бэйэм ордорго көрөөччүбүн. Арай Николай Михайлович Давыдов 1970-с сылларга: «Оҕолорбун бэйэм дьарыктаан, Амматтан таһаарабын», — диэбит да буоллун...

Мин бүтүн суруйар киһим Амма тустууга оскуолатын чабылхай, туста буочардаах бэрэстэбиитлэ — Василий Константинов. Кини тустууну сэнээрээччилэр ортолоругар Бадаай Баасканан биллэрэ.

Турбут-олорбут, кэлбит-барбыт, күлбүт-үөрбүт уолуутугар-хаарыгар кириэнкэлэспэһин бардабына, мэкитиһигэр аптамаат дуу, бүлүмүөт дуу тохтопо суох үлэлээн эрэрин курдук кутара-симэрэ. Истимээри гынаахына, ойбоско кэһиллээн, хайаан да иһитиннэрэн баран тэйэрэ.

Кырдык даҕаны, көрөн-истэн, ханталдьыан, дьалкылдьыан уол оҕото үс кырыһылааба эрэ буолбатах — аҕыс кырыһылааба кини этэ.

1971-1977 сс. аармыйада баран кэлбитэ. Москвага үөрэммит буолан, бэрэ бодорсупт, ыкса табарыстаспыт киһим буолар. Сааспынан киниттэн икки сыл аҕабын уонна интэринээккэ имитиллэбит буолан, убай-быраат дасиһарбит.

Саамай табыллан, талаана тахсан тустубут сыллара 1972-1978 сс. этилэр. Кини 62 киһилэ тустара. Москвада уонна аармыйа кини ыспартыһынай кулуубугар сулуспалыһып сылларыгар үчүгэй тустууну көрдөрбүтэ. Ойбосон көрүүгэ чараас буолан баран, көбүөргэ тахсан утары турдабына, кэтит, көнө сарыннаах, биэр тэн быһыылаах-таһаалаах киһи ымсыһара көрөр тустууга этэ. Туста киһиригэр иһиттэн өрө көтөбүллэн, хамсанан-имсэнэн кириэн бардабына, туттар албаһара үчүгэй тойуксун тыллара субулла олорорун курдук, бэйэтэ да өйдөөбөтүнэн тахсан иһэр буолаллара. Дэ, онук туруука кириэн тустан бардабына, хайа да бэйлээх көбүөр маастардарыгар уйаларыгар уу миллэрэр тустуулаах этэ. Уҥа, ханас, утары, умсарыта тардылара, переводтаан иһэн утары подсекаата, хоннох аһыгар ньороктан кириитэ, аны сылайбата-элэйбэтэ, түргэнин оҕото, сымсата бэрдэ уол оҕото этэ. Үктэниэхтээх сиргэр үктэннэрбэт, тутуохтаах сиргиттэн туттарбэт, тобус мүнүүтэни быһа улахан тыаллаах күн эрһиннэ ончолонон айаннаан иһэр киһини санатара. Утарылаһааччылар атакалыыр туһунан отой умнан, наар көмүскэнэр эр айданыгар барааччылар. Бытчыһнарын чувствота олус

баар буолалаччы.

Улахан күрэхтэһиһэр иннилэринэ икки чаастаах дьарык кэнниттэн грамм да келөһүн тахсыбат гына куурбут-хаппыт буолалаччы. ЦСКА-лар ыспартыһынай эрсиимнэрэ кытаанах, сарсыардаангы сэрээкэлэрэ дьарык кэриэтэ этэ. 11 чаастан эмиз дьарык, кизһэ 5-тэн көбүөргэ тахсыы. Бадаай сулуспалыһып сылларыгар Москва куорат хамаандата Союус чөмпүйэһээтигэр үс иһиттэн түспүт буолара. Үчүгэй тустууктар ЦСКА-га эрэ буолбаһа, араас уопастыбаларга эмиз бааллара. Хас бээтинсэ аайы уопастыбалар күүстээх тустууктара ЦСКА саалатыгар мусталлара. Манна тобусуу мүнүүтэлээх контуруоллуур халсыһылар саҕаланаллара. Дьарык бүтүүтэ баанньык. Тириэньэрдэр лаарга иккитэ-үстэ киллэрэн баран, биэрдэ ытталлар, контуруол кытаанах. Маннай билиги лаары туйуубат буолан, куота сатыыр этибит. Онтон кэлин үөрэммитпит.

Бээтинсэҕэ дьарыкка тириэньэр элбэһин сөбөһчүбүн, уопаттарыгар ыалдьан ыһыһтаан-хаһытаан кириэн бардахтарына, сэрэхтээх собус дьон буолалаччылар. Биллиилээх тириэньэрдэр А. Бестаев, Т. Барба, А. Тимохин, А. Карапетян, А. Морозов, Ш. Невретдинов, А. Красавин, Н. Дудин, А. Бариков, А. Куцлов, Н. Журули у.д.а. кириэн кэллэхтэри олорунан кэһиллэлэрэ. Аны 1972-1977 сс. биллэр-көстөр тустууктар: Б. Базаев, Т. Сокаев, Л. Богатырев, Г. Куннулия, А. Прокопчук, З. Аласханов, С. Корнилов, Е. Надеждин, Р. Ингельдиев, сахалар Роман Дмитриев, Виктор Никитин, Василий Константинов, Юрий Андреев, Василий уонна Николай Алексеевтар, Иннокентий Коржик, Петр Березкин, Николай Аргунов, Спартак Яковлев у.д.а. бааллара.

Дэ, бу уопаттар бээтинсэ күн күнүүлэр. Уопастыбалар тустууктара бу маастардар тустар таһымнарыттан быдан намыһах буолан, «ыт ыһаба, бөрө үнүүтэ» манна саҕаланар. Дэ, манна Бадаай тыһынын таһаарар. Күн аайы Борис Базаевы, Леонид Богатыревы, Тимур Сокаевы кытта дьарыктаныаха диэтэххэ, ыарахан уонна сылаалаах собус буолуохтаах. Кини ол халсыһыларга тустуутун көрө олорон, ити туста сылдьар дьон киһиэрэ тустуох дьон быһыылаахтар диэн өйдөбүлү үөскэтэр этэ. Бээ, аныгысы дьарыкка ити киһини кытта нааралаһан, кыратык сыһыана түһүлүү дии саныһыбын. Онтукан баара, киһин бэйэһин талбытынан

Айар аргыс

Уоттаах сэриигэ умсубут
Саха көнө саллааттарыгар...

хаан!

Семен ФЕОКТИСТОВ-
Сэргэх Сэмэй.

УОТТААХ СЭРИИ

Уоттаах сэрии будулбанын
Унуордаабыт буйууттар,
Улуу Кыайыы өрөгөйүн
Уруувар тиийбиттэр.
Оно этэ уодаһыннаах
Орто дойду охсуһута,
Уот кутаанан уһуурбут
Умайыктаах аад аана.
Буһан-хатан уһаарыллан
Байыас бэрэ буолбукт,
Бухатырды модун уоктан
Буулаатын ылбыкыт.
Самыыр, ахтар сээртэйдит
Сурахчээнниин биһирэлэһэ,
Сайар кыайы кынаттарын
Ситимнэ кэрэстэһэ.
Кырыс кырык хонуулар
Көмүлүбүт добоһторгут
Кэрэ кэмгэ ахтылланнар
Кэпсэлэһэн кэллэхтэр.
Олорботох олохторун,
Ордубатах ыйаахтарын,
Орто дойду умнубаттар
Олук ууран туруругут!
Уодаһыннаах уһун сыллар
Уһуктарын быһаралаангыт
Уруйданар айхалланар
Уостарыгар хаалбыкыт.
Кыайыы үрдүк өрөгөйүн
Кылбизнигэр кыттыһангыт,
Көтөр кынат уйдарыгар
Көһүл кымын ыстыкыт.
Модун санаа ааньаппара,
Мэнэ тааска суруллангыт
Мөлүгөнүгүн сүрэхтэр
Махталларын ылбыкыт.
Албан аакыт үйэлэргэ
Айхаллана ылланыба,
Аттын кэлэр көлүөнэ
Ааптанангыт туруругут!

Гаврил МОНАСТЫРЕВ-
Уйусхан.

БИЛИЭННЭ СЫЛДЫБЫТ САЛЛААТ КЭПСЭЭНЭ

Улуу сэрии кыттыһааба,
Хэдаар нэһилигизин, Чурапчы
улуутун Ытык олохтоого, 10
оҕо амаар аҕата, 80- ча сизин,
хос сизин истинг эһэти Николай
Николаевич Филиппов сырдык
кэрэһигэр.
Билиэнгэ сылдыбыт
саллааттыын кэпсэттим.
Биллим мин сэрии ыар содула
үгүһүн,
Сэбиэскэй сабана кэпсэттэ
өрүтүн
Сэрэнэ, сэнээрэ быыстарын
сээттим...
Бааһыран өйө суох сытары!
булбуттар,
Букатын кыаба суох сордоогу
тулуттар,
Таас үрдүк күрүөлээх хаайыыга
илбээнэр,
Тыһаахтыы уматтар лаабыраа
симптитэр...
Ол хаайыы кытаанах олобун
санаатка,
Обоньор чочумча чуумтура
чинээтэ...
Курустук санныйыбыт кытаанах
ууланна...
Куспайын кытаанах буолуурун
кисээтэ...
"Хабааран хаайыыга кытаанах
үрдэбил
Ханна да быктарбат манабыл-
кэпсэттэ,
Биһр кили күрээри сорунар
түгэнэ
Бизс кили тыһаахтыы умайар
издээнэ...
Оо, дьолго танара олобу
бэлэттээн,
Ол уоттаах хончуттан соһучу
быһаанан,
Этэнгэ дойдубар кэлбитим
эрэһилэн
Эгэлэ тургутуу лаабырын

аһаран...
Төрөөбүт алаһым буоругар
уктанан
Туох иһин эрдэи көрбүтүн
ситиһэн,
Бигэтик андабар тылларын
эппитим,
Биһр бэйэм уон буолан чэчирисим
диэбитим.
Ол эрэн билиэнгэ сылдыбыт
дьаралык
Олобум тухары санаабар ыар
баттык...
Сэбиэскэй сабана дьон хабыс
сыһыана,
Сурахпун ытаттар сүлүһүн
баастара...
Олохпун олордум ол эрэн
дьоллоохтук
Оҕо, сизин үөрүүтүн толору
биллэбим,
Андабар тылларбын толордум
дьолуунук
Аттыбар билигин мэниктиир
хос сизиним..."

ААСПЫТ СЭРИИ ОБОЛРО

Аас-туор олох айыралыт
Ааспыт сэрии оболоро,
Хаскыт хаалан
сылдаахтыыгыт
Хабыр олох туолуора.
Оҕо сөөккүт ооньууларын
Оройууттан тутлакаахыт,
Олох хабыс мускууруттан
Олус эрдэ улаатангыт,
Кыайбат-холотто да буолларгыт
Кыайыы күнүн улансангыт,
Кыах таһынан үлэлээнгыт
Кырыйдыххыт эрдээнгыт.
Тыбыс кэми тыһыны тыһынын
Того солон туорааххыт,
Тыһаах хаалан удьуор хаанын
Тэһилтэнгыт салбааххыт.
Олох устар аһаһан
Оболоргут улаатаннар,
Ол ыардары кырдыгынан
Онобула хааллараллар.
Уоттаах сэрии андьархайын
Умнубаттар ыччатыгарыт,
Ооньуоботох аастарыгыт
Ооньуулар сизин оболоргут.

САХА САЛЛААТА.

Саха саллаата
Саҕата суох,
Сэриилэспитэ
Сэмэйдик...
Айхалланаары
Албан ааптарыгары
Арбамаатаба
Аһары баран...
Хайбал истээри,
Хорсун дэтээри
Хайдамматаба
Харса суоһунан...
Сэриилэспитэ
Саха тэһилэн,
Дьонун туһугар,
Дьолун туһугар,
Сүүрбэлээх оҕо
Сэриилтэн кэтэһэр
Сээрин санаан,
Сарсыһы олох
Саргыһаһын
Санаан-бабаран.
Сэриилэспитэ...
Астыйыт баттаах
Аҕалаах ийэ
Арчылы хаалбыт
Алаһтарынан
Аранчыланан...
Ордон кэлбиттар
Орауу аҕай,
Олобу салбаан
Олорбуттара,
Ордуктук санаммака,
Дьонтон ордубакка,
Сирдээһи олох
Кэрэтин биһирин...
Уодаһыннаах
Уоттаах сэриигэ,
Саха дьон тэһилэн
Өлөрү-өһөрү умнан
Кырыһыыга килэрэ,
Күүтэ хаалбыт бар-дьонун

Көһүлүгүн туруулаһа,
Ийэ сиргэ олох тыһына
Иһэйгүн туһугар...
Сэриилэспитэ,
Ким да кэмгэр саспака,
Кэтэх санаата суох
Кыайыы эрэ туһугар...
Сыл-хонук субуллар,
Сэрии дуораана ыраатар...
Ол эрээри саллаат
Хорсун быһыыта,
Хаанын тохтута
Умнуллубат үйэлэргэ
Уруйданар ыччатыгар...
Сэриин даҕаһан
Сут-кураан сатыылаан,
Тоттук тойон дьаһайан,
Күүс өтүтүн көһөрүлэн,
Чурапчы хоту үүрүлэн,
Сэриилтэннээх элбэх
Хорсуйан, өлөн-сүтөн
Хаалбыта хабыс дойдуга,
Килиһи хараллыбака...
Хойутаан да буоллар
Кырдык кылбайан,
Сырдык ааттара
Сурулуна Мэнэ Тааска,
Кэм быһыыгар
суураллыбаттык...
Үйэлэргэ ааттанан,
Кэлэр кэнчээрлээ
Ол издээн өйдөтө-санаата...
Ол эрээри хом санаа
Аастат-арахпыт өйбүттэн...
Төһөлөөх элбэх оҕо-дьахтар
Түөлбэтиллэн ырааппакка,
Тизгэһиллэн тойдокка,
Аас-туор кырыһымы олохтон
Аччыктаан, дэткэрэн,
Алларав дойдуну өгөйбүтү?
Ааттыын-сурахтыын сүтүтүтү?
Ардыгар толоос санаа
Алар эбит сурахпун:
Төрөөбүт алаастарыгар
Үөскээбит алаһапарыгар
Өлбүт буруйдарыгар,
Өтөхтүүн өстүлэр дуу?
Имдин эһинилэр дуу?
Хайдах эрэ салаһа санаа
Харабалыыр хам тууйа:
Кинилэр эмиз
Кыахтарынын былытан да баран,
Кыайыыны ыралы сытан,
Күрэнкэтэрэ бу дойдуттан?
Того ааттара ааттаммат?
Суоллара сурабырбат??
Кыайыылаах кыһарыда дуо?
Көһөрүү күтүтүтүтэ дуу?
.....Оо, Того?
Сылга сааттар биһрдэ
Кыайыы Күнүгэр
Сонгуора санаан ылыаһын
Сут содулуттан
Суорума сусламмыттары,
Атарахсыппакка,
Ааттарынан ааттанан...
Сүүрүүйүбүт,
Сырдык куттарыгар!
Кыайыы көнүл туһугар
Хорсуйан өлбүттэр,
Хас биһрдилэрэ
Ааттара ааттаныахтаах,
Мэнэ Тааска суруллуоттаах!!!

Ньургунун...
Свас аайы
Ылам ыйын
Сыһардын
Быларыгар
Ньургунун нуоҕаа тахсыыта,
Санныыһын
Санныыһа
Аһаһын
Аймана,
Сураба суох сүтүтүт саллааты.
Төрөөбүт
Түөлбэтин
Көһүлүн
Көмүскөн,
Түг түгэһ дойдуга түгэнэн,
Сир ийэ
Сигнэстэр
Уот сэрии
Уоругар
Эдэркээн олобун бизрбитим.
Санаабар
Саһархай
Ньургунун
Барахсан

Ол уолчаан олобун салбаабыт,
Свас аайы
Ылам ыйын
Сыһытыын,
Кырдаһын
Саргылаах санаанан албаабыт...

АХТЫЛБАН

Ахтылбаным- ыраас изилим
Арыаллаһар кустуктара,
Күөх халлаантан күөргээйим
Кутар дьикти тобуктара.
Ахтылбаным- сырдык ырам
Алаас сыттаах аһаһара,
Сааһы туойар ыллам ырым
Симик, нарын матыһытара.
Ахтылбаным оҕо сааһым
Араллааннаах ооньуулар,
Мэһик-тэһик аһастарым
Мүчүрүгүннээх сырдылара.
Ахтылбаным- эдэр кэмим
Аһан бизрбэт аһастара,
Оттомурбут дьолун кырбим
Олоһоһубут очурдара.
Ахтылбаным- тыһыс дойдум
Ханна да суох кэрэлэрэ,
Хоодуот, нарын ньургунун
Харалдыты кэрэстэрэ.
Ахтылбаным- аймак дьонум
Алаас тыһынаах эбэрдэтэ,
Итихиллээбит хоһоонорум
Ис сурахтэн этиһиһтэ.
Ахтылбаным- аһар ыралым
Аттыһыттан араһыма,
Эн баарына, айар тылым
Энэрдэлэр ыраатыма.
Куттун кууһун, далбаатаһа
Килбик санаан кынаттара,
Кэнли сырдаан туналыһа
Кэлэр кэмим сабаһтара.

ИЙЭ ТЫЛЫМ, ЭТЭННЭ БУОЛ

Сөҕ сүрэгим
Сыһа ычыгар
Сөҕө таалыт сайар сөҕөм,
Бүтэй кутум
Бүөм бүүрүгэр
Бүгүн хаалбыт бүчүм баһам,
Тонгуй дууһам
Түг түгүгэр
Түһүлэммит туолбат ырам,
Того бүгүн
Тугу түгүгүн
Таһырдыа тапастыгыт?
Тускун саараан,
Тусхаһыһан
Төлө көтө саптаатыгыт?
Сыта-чуга
Сыһааһаһым
Сыһытыгыт сыттаһарым,
Токтоолонон,
Туһулаһан
Тобулаһан төрүөттүгүн,
Быралыһар
Быдан дьыллар
Быһастарыттан ордон хаалбыт
Өбүгэбит
Өркөн тыла
Өһүэ дьикти айманаһыт?
Сах сапаттан
Салбаһаһтан,
Саха дэтэн тилиһэн кэлбит
Сүөгэй тэһэ
Сүмэ тылым
Сүтүө дьикти сүөм
түстүгүт?
Түөрэх кээһит
Төрүт тылым
Түөрэннээбит төһөтүтүтэн,
Дьэбир тыһаһаах
Дьаһам баһын
Дьэбарсыһыт дьылбатыттан,
Уйуһуһу
Уйан кутум
Охсуһаары ороһуар,
Сибизкээбит
Симик кутум
Күөнтэһээр кырдыһаһэр...
Ити эрэн,
Ийэ тылым
Иһиһа-хатыа суоҕа дьэммин
Битим-билгэм
Бигиһинэн
Бигэ, чиккэ эрэллээһин!
Оһуоһай Уола.

— КИИ УОННА СОКУОН —

Прокуратура приемугар сылдыын

Быйыл Аан дойду үрдүнэн коронавирус (COVID-19) эпидемията тэнийэн, билгин да хаһан халтайара биллибэт. Онуоха ити эпидемияны этэнгэ аһарарбытын хаачыйарга туһулаһыт Арасыйыа Федерациятын уонна Саха Өрөспүүбүлүкэтин таһымыгар элбэх сана сокуон-аакта ыһылынна, ол иһигэр урбаанньыттары өйөөһүн, оҕолоох дьонно көмө уо.д.а.

Ол сокуоннары туһаныыга дьон, ол иһигэр бизнесийлээхтэр, оҕолоох ыаллар, урбаанньыттар, медицина үлэһиттэрин уонна да атыттар бырааптарын көмүскээһингэ араас ыйытылар үөскүүтэрин сеп.

Онон, 2020 сыл ыйын 22 күнүгэр күнүс 14 чаастан 18 чааска диэри улус прокурора Иван Васильевич Ядреев үлэһит кабинетигэр, Чурапчы сэл. Курашов аат. ул. 8 №-гар приемга ыһыар. Коронавирус (COVID-19) эпидемиятын кэмигэр ханнык баҕарар быраап, быраабы көмүскээһин өттүгэр этиилэргитин, ыйытыларгытын тус көрсөн (тыпынан, суругунан, сайабыланыа, үгсүү суруйан,) ыйыталаһа, сүбэлэһэ кэлиэххитин сеп.

Ол курдук, сокуон ирдэбилин быһаардахха маньык: 2006 сыл ыйын 2 күнүгэр ыһыллыбыт 59-ФЗ нүмэрдээх "Арасыйыа Федерациятыгар гражданныр

судаарыстыба биитэр олохтоох салалта уорганыгар, дуоһунастаах киһиэхэ кэлэн сүбэлэтиэн сеп. Ол гражданныр туһулаһына(обращение) телебүрү суух уонна итинтэн сылтаан, киһини сойуолаһы бобуллар.

Туһулаһынар (обращение) 3 көрүнгэ араасаллар:

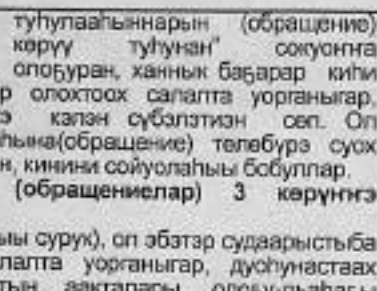
- этик сурук (ыйыты сурук), ол эбэтэр судаарыстыба биитэр олохтоох салалта уорганыгар, дуоһунастаах киһиэхэ сокуону, атын аакталары, олобу-дьаһагы туһулаһы туһунан сүбэлэтиэн;

- сайабыланыа, ол эбэтэр гражданныр биитэр атын киһи быраабын туттарыгар көмө көрдөһүү, эбэтэр быраап күөм-чүлэммитин туһунан биллэри;

- үгсүү, ол эбэтэр гражданныр күөм-чүлэммит быраабын көмүскээһингэ көрдөһүү.

Приемга ласпаргытын илдэ кэлэбит, эрдэттэн сурутуу ирдэммит. Эпидемия кэмнэнэн сибээстэн, мааскалаах, перчаткалаах кэлэргит булгуччулаах.

Чурапчы улуунун прокурора, юстиция аба сүбэһигэ Иван ЯДРЕЕВ.

ЭБЭРДЭЛИИБИИ!

Күндү оскуолаҕа биһирэ уөрэммит доҕорбунун, үөрэх уонна култуура эбэтигэр талан ылан уөрэммит идэһэр уһуйбут үгүс ахсааннаах уөрэнэччилэрдээх, төрөөбүт литэрэтиирэбитигэр хоннохтоохтук сүрүлэһэн үлэлэһэр, кизин туттар суруйааччыбытыгар, биһиги кылаас тумус туттар киһибитигэр — Павел Петрович Федоровска — Сокободо 70 сааһын томпочу тусбути билиэ күнүгэр эбэрдэ-махтал тылларын аһыһыт!

Эн, Орто дойдуга кэлбит ытык иэскин толорон, таптыыр кыскаан Мария Николаевнаны көрсөн, ыал буолан, 5 бэртээхэй эр бэртэрин күн сиргээр көрдөрөн, улаатыннарар, олох суолугар үктэнэрбикки. Биһиги бары бастың ситиһиһирдээх үлэһит, дьолун ыал буолан Чурапчыларын ааттата сылдьаллар. Онон Эһиги ыал кэрэчээн киһиттэрдээн, үгүс сизинэн-ыччаттанан дьоллоохтук олороргутунан астынабыт.

Эн биһиги кылаас оҕолоругар уонна кылааспыт салайааччытыгар В.С. Яковлев-Давыдта тухха да кэмнэммит үлэһэ өйдөбүннүүгү онорон барыбытын үөрдүбүтүг. Хас бирдиги киһиттэн ахтылыгар, хаартыскалары хомуйан, көннөрөн «Умнуллубат Дьикти саас оҕолоро», «Учуттап дьолу-үөрэнэччилэрин ситиһиһирдээх» дигэн минигэри тус бэйэң сууран-көтөн, кэпсэтин, бэчээттиһэтин таһаарбыккын үрдүктүк сыаналыһыт.

Эн киһи быһыытынан дьону түмэр, илтир-сабалыыр дьобурдаахын билиһит. Билгин сааһыгар алорон тукустарбыт эр, уруккуну-хойуккуну санаһан, эдэрбитигэр түһэн ылабыт, күлүн-үөрүн үлэһит уһуур дии сыныһыт.

Күндү Павел Петрович, доҕорбуну көрүмэн сэрэгитик, этэнгэ сырыт, сонун айымньылары таһааран ис, чугас дьонуг үтүө санааларынан арыалланан өссө да уһуннук олор!

Чурапчы орто оскуолатын 1969 с. 10 «б» кылааһын биһирэ бүтэрбит доҕотторуг.

Күндү кэлпизгэбит Дария Николаевна! Эһиги үбүлүүдүгүс 55 сааһын тусбути үтүө-мааны күнүгүн ис сүрэхпитигэр эбэрдэлиибит!

Аһар-супутуур идэни талан, биһиги тэрилтэбитигэр бэринилээхтик, үрдүк көрдөрүүлээхтик, ирдэбиллээхтик үлэлииргизэн кизин туттабыт. Айар үлэһэ сыстабас буолан, хас да минигэни эрдээктэрдээн таһаарбыккын астынабыт. Тэрилтэбит

матэрийаальнай-техническэй баазата туруктаах буоларыгар үгүс кылааты киллэрбиккэр, кыһамньың иһин махтанабыт.

Баҕарабыт эйиэхэ киһи мастыы кытаанах доҕорбуну, баҕа санааң баҕара туолуутун, дьон ытыктабылың, махталың ыһа тур! Чэбылхай күнээх, ыраас халлааннаах, уһун уруйдаах олохтон дигэн алгыһыт!

Эбэрдэни кытта «Саһа олох» хаһыат кэлэктиибэ.

Төлөпүөн уонна интэриниэт ситимин нөнүө түөкүннээһин чахчылар элбээтилэр

Түөкүттэр тылларыгар киһирэн биһирэ туһугар маньык судургу быраабылалары тутуһун:

• Тус бэйэбит банковскай каартагытын туора дьонно биһирэмэң;
• Тус бэйэбит банковскай реквизиитэргитин, каартагыт пин-кодун кимизэ даһаны этимэң;

• Тус бэйэбит онорботох банковскай операциягытын биһирэтимэң;
• Баан үлэһитэбин, эн каартагыттан харчы көһөрө, эбэтэр уста сатаатылар, ону отменалаан операцияны заблокируйдуоха наада дигэн эйиэхэ эрийдэхтириң, итэҕэйимэң, өйдөөң — баан үлэһиттэрэ эйиэхэ эрийбэтэр.

• Итэҕэйимэң — өскөтүн эйиэхэ төлөпүөнүгэр эрийэн, эн аймагың эбэтэр обон буруйу онорон ис дьыала отделигар тутуллан сытарын, ол эрэн ону «харчы ыһтар түгэнгэр үчүгэйдик быһаарарга көмө буолуом» диир киһиэхэ;

• Тус бэйэбит каартагытынан ханнык даһаны операциялары оноруман — өскөтүн эйиэхэ билбэт туора киһин эрийэн көрдөстөбүнэ;

• Итэҕэйимэң — өскөтүн эйиэхэ эмизэ эрийэн: «Бириис сүүйдүгү, бириискиһин ыларгытыгар маньык сөһкө бириисит НДС бырыһаанын ыһааххытын наада» диир киһиэхэ;

• Итэҕэйимэң — интэриниэт ситимигэр тахсыбыт кыра бырыһааннаах кирэдьиити, эбэтэр кирэдьиэхэ куһаҕан устусуруулаах дьонно кирэдьиит ыларга көмөлөһөбүт дигэн биллэриилэргэ;

• Билбэт дьон-туһугар каартагытыттан анонимнай телебүр систиэмэ нөнүө харчыны көһөрүмэң;

• Сөбүлэһимэң — өскөтүн босхо интэриниэт порталларыгар атылаһаары гыммыт малгыт туһугар эрдэлтэн телебүр көрдүүр буоллахтарыңа;

• Кампутиитигэр уонна суотбай төлөпүөнүгүгэр саарбах, билбэт бырапыраамагытынан туһанмаң;

Өйдөө! Түөкүн эйиэхэ эрийэригэр, эйигин ааккынан ааттыада уонна эн каартагытынан онорбут бүтэһик операцияларгың билгизэн сеп. Онон түөкүттэр эйиэхэ түргэнник итэҕэлэ кириэхтэрэ. Чурапчыбыт дьонно-сэргэтэ! сэргэтээх буолун!

Арасыйыа ИДМ Чурапчы улуунун отделын холуобунай ирдэбил отделениета.

Муниципальное образование «Чурапчинский улус (район)» Республики Саха (Якутия)

от 20 мая 2020 г. № 19

О торговых надбавках

В целях реализации Указа Главы Республики Саха (Якутия) от 17.03.2020 года №1055 «О введении режима повышенной готовности на территории Республики Саха (Якутия) и мерах по противодействию распространению новой коронавирусной инфекции», а также недопущения повышения цен на социально значимых продовольственных товаров, утвержденных Постановлением МО «Чурапчинский улус (район)» РС (Я) от 10.02.2020г. № 25 «Об утверждении торговых надбавок на социально значимые продовольственные товары, на территории МО «Чурапчинский улус (район)» РС (Я)», необходимо при завышении цен на социально значимые продовольственные товары, обратиться в Государственный комитет по ценовой политике Республики Саха (Якутия) по номеру телефона горячей линии 8 (4112) 508026, с 9.00 по 18.00 часов местного времени.

МО «Чурапчинский улус (район)».

— КӨР-СЭРГЭЭ —

НВК SAHA

«Саха» НКНХ ханаалын
ЫАМ ЫЙЫН 25-31 күнүнээби бырагыраамата

НВК SAHA

ЫАМ ЫЙЫН 25 күнэ Бэнидианнык 06:00 - Бастын клип 12+ 06:15 - Будь здоров! 12+ 07:00 - Эрдэһиттэр 6+ 09:00 - Дьызылгыттар олорун! 12+ 09:30 - Я-молдой 12+ 10:15 - Фиксик 6+ 10:30 - Мультифильмы 6+ 10:45 - Сайын кэлбитинэ! 12+ 11:00 - Брифинг 12+ 11:15 - Талбан 12+ 12:00 - Новости 12+ 12:15 - Кыайы-75 12+ 12:30 - «Ааспыт ааспат амтана-2» телесериал 12+ 13:15 - Солдатские истории 13:20 - Бессмертный подвиг матерей 12+ 13:25 - Фонд памяти 12+ 13:30 - Саха Сирэ-Якутия 13:45 - Актуальное интервью 12+ 14:00 - Кэл, олоҕ, сэлэргэһиэх 12+ 15:00 - Новости 12+ 15:15 - Полярная звезда 16:00 - Сарин хаһан да буолбатын! 6+ 16:15 - Ким да умнуллубат, туох да умнуллубат! 12+ 16:45 - Аал-луук мас 12+ 17:30 - Солдатские истории 17:45 - Сарин хаһан да буолбатын! 6+ 18:00 - Новости 12+ 18:15 - Дойдум дьыно 12+ 18:30 - Айблог 12+ 18:45 - Актуальное интервью 12+ 19:00 - Талбан 12+ 19:45 - «Ааспыт ааспат амтана-2» телесериал 12+ 20:30 - «Саха Сирэ» информационная программа 12+ 20:45 - Ырыалыын алтыһан... 12+	21:45 - Өркөн өй 12+ 23:00 - Кэнсиэр 12+ ЫАМ ЫЙЫН 26 күнэ оптуорунньук 06:00 - Бастын клип 12+ 06:15 - Будь здоров! 12+ 07:00 - Эрдэһиттэр 6+ 09:00 - Дьызылгыттар олорун! 12+ 09:30 - Я-молдой 12+ 10:15 - Фиксик 6+ 10:30 - Мультифильмы 6+ 10:45 - Сайын кэлбитинэ! 12+ 11:00 - Брифинг 12+ 11:15 - Талбан 12+ 12:00 - Новости 12+ 12:15 - Кыайы-75 12+ 12:30 - «Ааспыт ааспат амтана-2» телесериал 12+ 13:15 - Солдатские истории 13:20 - Бессмертный подвиг матерей 12+ 13:25 - Фонд памяти 12+ 13:30 - Саха Сирэ-Якутия 13:45 - Актуальное интервью 12+ 14:00 - Чэпиз-чэбдик буолуобун 12+ 15:00 - Новости 12+ 15:15 - Полярная звезда 16:00 - Сарин хаһан да буолбатын! 6+ 16:15 - Ким да умнуллубат, туох да умнуллубат! 12+ 16:45 - Аал-луук мас 12+ 17:30 - Солдатские истории 17:45 - Сарин хаһан да буолбатын! 6+ 18:00 - Новости 12+ 18:15 - Дойдум дьыно 12+ 18:30 - Айблог 12+ 18:45 - Актуальное интервью 12+ 19:00 - Талбан 12+ 19:45 - «Ааспыт ааспат амтана-2» телесериал 12+ 20:30 - «Саха Сирэ»	информационная программа 12+ 20:45 - Ырыалыын алтыһан... 12+ 21:45 - Өркөн өй 12+ 23:00 - Кэнсиэр 12+ ЫАМ ЫЙЫН 27 күнэ сэргэдэ 06:00 - Бастын клип 12+ 06:15 - Будь здоров! 12+ 07:00 - Эрдэһиттэр 6+ 09:00 - Дьызылгыттар олорун! 12+ 09:30 - Я-молдой 12+ 10:15 - Фиксик 6+ 10:30 - Мультифильмы 6+ 10:45 - Сайын кэлбитинэ! 12+ 11:00 - Брифинг 12+ 11:15 - Талбан 12+ 12:00 - Новости 12+ 12:15 - Кыайы-75 12+ 12:30 - «Ааспыт ааспат амтана-2» телесериал 12+ 13:15 - Солдатские истории 13:20 - Бессмертный подвиг матерей 12+ 13:25 - Фонд памяти 12+ 13:30 - Саха Сирэ-Якутия 13:45 - Актуальное интервью 12+ 14:00 - Кэл, олоҕ, сэлэргэһиэх 12+ 15:00 - Новости 12+ 15:15 - Полярная звезда 16:00 - Сарин хаһан да буолбатын! 6+ 16:15 - Ким да умнуллубат, туох да умнуллубат! 12+ 16:45 - Аал-луук мас 12+ 17:30 - Солдатские истории 17:45 - Сарин хаһан да буолбатын! 6+ 18:00 - Новости 12+ 18:15 - Дойдум дьыно 12+ 18:30 - Айблог 12+ 18:45 - Актуальное интервью 12+	19:00 - Талбан 12+ 19:45 - Тыһынаах дорбон 20:30 - «Саха Сирэ» информационная программа 12+ 20:45 - Ырыалыын алтыһан... 12+ 21:45 - Өркөн өй 12+ 23:00 - Кэнсиэр 12+ ЫАМ ЫЙЫН 28 күнэ чэппиз 06:00 - Бастын клип 12+ 06:15 - Будь здоров! 12+ 07:00 - Эрдэһиттэр 6+ 09:00 - Дьызылгыттар олорун! 12+ 09:30 - Я-молдой 12+ 10:15 - Фиксик 6+ 10:30 - Мультифильмы 6+ 10:45 - Сайын кэлбитинэ! 12+ 11:00 - Брифинг 12+ 11:15 - Талбан 12+ 12:00 - Новости 12+ 12:15 - Кыайы-75 12+ 12:30 - Тыһынаах дорбон 13:15 - Солдатские истории 13:20 - Бессмертный подвиг матерей 12+ 13:25 - Фонд памяти 12+ 13:30 - Саха Сирэ-Якутия 13:45 - Актуальное интервью 12+ 14:00 - Чэпиз-чэбдик буолуобун 12+ 15:00 - Новости 12+ 15:15 - Полярная звезда 16:00 - Сарин хаһан да буолбатын! 6+ 16:15 - Ким да умнуллубат, туох да умнуллубат! 12+ 16:45 - Аал-луук мас 12+ 17:30 - Солдатские истории 17:45 - Сарин хаһан да буолбатын! 6+ 18:00 - Новости 12+ 18:15 - Дойдум дьыно 12+ 18:30 - Айблог 12+ 18:45 - Актуальное интервью 12+	19:00 - Талбан 12+ 19:45 - Тыһынаах дорбон 20:30 - «Саха Сирэ» информационная программа 12+ 20:45 - Ырыалыын алтыһан... 12+ 21:45 - Өркөн өй 12+ 23:00 - Кэнсиэр 12+ ЫАМ ЫЙЫН 29 күнэ бэтиһинэ 06:00 - Бастын клип 12+ 06:15 - Будь здоров! 12+ 07:00 - Эрдэһиттэр 6+ 09:00 - Дьызылгыттар олорун! 12+ 09:30 - Я-молдой 12+ 10:15 - Фиксик 6+ 10:30 - Мультифильмы 6+ 10:45 - Сайын кэлбитинэ! 12+ 11:00 - Брифинг 12+ 11:15 - Талбан 12+ 12:00 - Новости 12+ 12:15 - Кыайы-75 12+ 12:30 - Тыһынаах дорбон 13:15 - Солдатские истории 13:20 - Бессмертный подвиг матерей 12+ 13:25 - Фонд памяти 12+ 13:30 - Саха Сирэ-Якутия 13:45 - Актуальное интервью 12+ 14:00 - Кэл, олоҕ, сэлэргэһиэх 12+ 15:00 - Новости 12+ 15:15 - Полярная звезда 16:00 - Сарин хаһан да буолбатын! 6+ 16:15 - Ким да умнуллубат, туох да умнуллубат! 12+ 16:45 - Аал-луук мас 12+ 17:30 - Солдатские истории 17:45 - Сарин кэлбитинэ! 6+ 18:00 - Новости 12+ 18:15 - Дойдум дьыно 12+ 18:30 - Айблог 12+ 18:45 - Актуальное интервью 12+	19:00 - Талбан 12+ 19:45 - Тыһынаах дорбон 20:30 - «Саха Сирэ» информационная программа 12+ 20:45 - Ырыалыын алтыһан... 12+ 21:45 - Өркөн өй 12+ 23:00 - Кэнсиэр 12+ ЫАМ ЫЙЫН 30 күнэ субуота 06:00 - Бастын клип 12+ 06:15 - Будь здоров! 12+ 07:00 - Гэван 12+ 07:30 - Кэл, олоҕ, сэлэргэһиэх 12+ 08:30 - Парламентский вестник 12+ 08:45 - Саха итэҕэлэ 12+ 09:15 - Истин илдьит 6+ 10:00 - Сайын кэлбитинэ! 10:15 - Ырыалыын алтыһан... 12+ 12:00 - Новости 12+ 12:15 - Ырыалыын алтыһан... 12+ 13:30 - Новости 12+ 13:45 - Актуальное интервью 12+ 14:00 - Чэпиз-чэбдик буолуобун 12+ 15:00 - Новости 12+ 15:15 - Золотой фонд ТВ 16:00 - Сайын кэлбитинэ! 16:15 - Ким да умнуллубат, туох да умнуллубат! 12+ 16:45 - Аал-луук мас 12+ 17:30 - Солдатские истории 17:45 - Сайын кэлбитинэ! 6+ 18:00 - Новости 12+ 18:15 - Истин илдьит 6+ 19:00 - Ис сураһтан 6+ 20:15 - Сайын кэлбитинэ! 6+	20:30 - «Саха Сирэ» информационная программа 12+ 20:45 - ТВ-спорт 12+ 21:45 - Кэнсиэр 12+ ЫАМ ЫЙЫН 31 күнэ баскыһыанньа 06:00 - Бастын клип 12+ 06:15 - Будь здоров! 12+ 07:00 - Гэван 12+ 07:30 - Кэл, олоҕ, сэлэргэһиэх 12+ 08:30 - Будем вместе 12+ 08:45 - Хранители времени 12+ 09:15 - Сайын кэлбитинэ! 6+ 09:30 - Истин илдьит 6+ 10:00 - Вместе - в добрый путь! 6+ 12:00 - Новости 12+ 12:15 - Вместе - в добрый путь! 6+ 13:30 - Новости 12+ 13:45 - Вместе - в добрый путь! 6+ 15:00 - Новости 12+ 15:15 - Вместе - в добрый путь! 6+ 18:00 - Новости 12+ 18:15 - Истин илдьит 6+ 18:45 - Вместе - в добрый путь! 6+ 20:30 - «Саха Сирэ» информационная программа 12+ 20:45 - ТВ-спорт 12+ 21:45 - Кэнсиэр 12+
---	---	--	--	---	--	--

Хайхтат бичээхкэ бэриллэр графика: 16 ч 00 м. Бичээхкэ бэриллинэ: 16 ч 00 м. "Сана олох" редакционной-издательской хэсигүүхкэ 21.05.2020 с. офсеткэ бичээтээннэ. Типография аадырхкэ: 678670. Чураалч сол. Карл Маркс уул, 26 "а". Индекскэ: Р0000. Хайхтат нэдиэлэлэ ижиктэ, олсүүрүүхкэ уонна баатинсага тахсар.